

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

Płk prof. dr med. *STANISŁAW BOBER*
(7.I.1911—7.VI.1970)

Stanisław Bober urodził się 7 stycznia 1911 r. w Miechowie w rodzinie robotniczej. Szkołę podstawową i średnią ukończył również w Miechowie, tę ostatnią w 1929 r. W tym samym roku po złożeniu egzaminu konkursowego został przyjęty do Szkoły Podchorążych Sanitarnych w Warszawie. Studia medyczne odbył na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego i otrzymał dyplom lekarza w 1935 r. Jednocześnie ukończył z odznaczeniem Szkołę Podchorążych Sanitarnych otrzymując w nagrodę tzw. „złotą szablę”.

Jako młody oficer-lekarz *Stanisław Bober* był uczestnikiem kampanii wrześniowej 1939 r., walki konspiracyjnej z okupantem hitlerowskim i Powstania Warszawskiego. Organizował pomoc lekarską dla chorych i rannych, założył kilka powstańczych ośrodków szpitalnych w W-wie na Okęciu, z których jeden — Szpital Polskiego Czerwonego Krzyża prowadził do końca wojny. W 1945 r. wstępuje ochotniczo do służby w Ludowym Wojsku Polskim, w czasie której od 1949 r. do 1952 pracuje na stanowisku ordynatora oddziałów wewnętrznych Szpitala Okręgowego w Warszawie.

W 1952 r. uzyskał w Akademii Medycznej w Poznaniu stopień doktora medycyny na podstawie pracy pt.: „Maciej z Miechowa”.

W latach 1952—1960 pracuje w I Klinice Chorób Wewnętrznych AM w W-wie pod kierunkiem prof. dr med. *A. Biernackiego*. W 1954 r. dr med. *St. Bober* objął kierownictwo Kliniki Zdrowego Człowieka Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej; klinikę tę prowadził do końca 1958 r. Od 1954 r. był również rzeczoznawcą naukowym w Centralnym Zarządzie Aptek i redaktorem Biuletynu Informacyjnego CZA (obecnie Biuletynu Informacyjnego „Cefarm” i Zjednoczenia Przemysłu Farmaceutycznego „Polfa”). W latach 1952—1959 pełnił obowiązki sekretarza Zarządu Oddziału Warszawskiego Pol. Tow. Reumatologicznego, a od 1954 do 1960 r. sekretarza redakcji czasopisma Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej.

W 1956 r. uzyskał stopień kandydata nauk medycznych po złożeniu egzaminów i obronie pracy kandydackiej pt.: „Balistokardiografia — jej istota, zastosowanie kliniczne oraz zastosowanie do prób czynnościowych narządu krążenia”. W 1957 r. na mocy uchwały Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla pracowników nauki otrzymał tytuł naukowy docenta i nominację na samodzielnego pracownika nauki w Akademii Medycznej w Warszawie. W tym samym roku zostaje powołany do Komitetu Antybiotyków Polskiej Akademii Nauk, pełniąc obowiązki zastępcy sekretarza. W 1958 r. wchodzi w skład Komitetu Redakcyjnego „Reumatologii Polskiej”. W tym samym roku płk doc. *St. Bober* zostaje ponownie powołany do służby wojskowej na stanowisko Naczelnego Internisty Wojska Polskiego (do 1965 r.) i kierownika naukowego oddziałów wewnętrznych 2 Centr. Szpít. Klin. WAM, którym pozostaje do czasu reorganizacji szpitala w 1964 r., po czym obejmuje katedrę i I Klinikę Chorób Wewnętrznych Instytutu Kształcenia Podyplomowego WAM. Równocześnie zostaje Przewodniczącym Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Lekarz Wojskowy”.

W latach 1959—1966 jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Naukowego Kultury Fizycznej a w okresie 1959—1964 delegatem Ministra Obrony Narodowej do

Wydziału VI Nauk Medycznych Polskiej Akademii Nauk. W tym samym czasie był członkiem Rady Naukowej Wojskowego Instytutu Medycyny Lotniczej.

W 1960 r. płk doc. dr med. S. Bober otrzymuje od Rady Państwa nominację na profesora nadzwyczajnego a w 1968 r. nominację na profesora zwyczajnego.

W 1961 r. zostaje członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Wychowanie Fizyczne i Sport — Studia i Materiały” wydawanego pod kierunkiem Komitetu Kultury Fizycznej PAN. W tym samym roku powołany został przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na członka Rady Naukowej Instytutu Reumatologii. W latach 1963—1965 prof. Bober przewodniczył Oddziałowi Warszawskiemu Polskiego Tow. Reumatologicznego. W 1963 r. zostaje powołany przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej na członka Komisji Leków i przewodniczącego II zespołu tejże Komisji. Był jednym z nielicznych w kraju specjalistów zajmujących się oceną leków. W tym samym roku zostaje członkiem Komitetu Kultury Fizycznej Polskiej Akademii Nauk, a w następnym powołano Go na członka Zespołu Problematycznego Środków Leczniczych w Komitecie Nauki i Techniki. W 1965 r. płk prof. S. Bober zostaje Naczelnym Specjalistą WP w dziedzinie Medycyny Ogólnej, a w 1966 r. jest członkiem Komitetu Redakcyjnego Kwartalnika „Pharmacotherapia Polonica” (od 1968 r. pod nazwą „Materia Medica Polonica”), otrzymuje nominację na członka Komitetu Nauk Klinicznych I Wydz. Nauk Med. PAN oraz z ramienia MON wchodzi do Rady Naukowej Instytutu Farmakologii PAN w Krakowie.

Imponująco przedstawia się dorobek naukowy Profesora. Był on autorem lub współautorem 210 prac opublikowanych w czasopismach lekarskich oraz 27 pozycji książkowych (1934—1969). W latach 1958—1969 wydrukowano 468 prac naukowych pracowników kierowanej przez Niego Kliniki i współpracujących z Nim lekarzy spoza Kliniki. Pod Jego kierownictwem 17 lekarzy zdobyło I, a 13 II stopień specjalizacji w chorobach wewnętrznych. Po 2 lekarzy zdobyło specjalizację w zakresie reumatologii i gastrologii, 1 w kardiologii. Profesor Bober był promotorem 28 przewodów doktorskich i 4 przewodów habilitacyjnych oraz recenzentem 12 prac doktorskich i 5 habilitacyjnych.

Największą liczbę prac Profesor poświęcił kardiologii zwłaszcza metodom graficznym badania układu krążenia. Wśród nich na szczególną uwagę zasługują prace z zakresu balistokardiografii, mianowicie oryginalna metoda zastosowania balistokardiografii jako próby czynnościowej układu krążenia oraz badania nad zachowaniem się krzywych balistokardiograficznych w różnych stanach chorobowych i pod wpływem nikotyny. Elektrokardiografia była również tematem licznych prac, a podręcznik pt.: „Elektrokardiografia praktyczna” doczekał się 4 wydań. Opracował normy niektórych parametrów elektrokardiograficznych u osób zdrowych i u sportowców. Z zagadnień szczegółowych zasługują na uwagę prace pt.: „Niemiarywość rytmu i zaburzenia przewodzenia w zawałach mięśnia sercowego” oraz „Znaczenie diagnostyczne dodatnich zespołów QRS w odprowadzeniach aVR” (elektrokardiograficzne „*signum mali ominis*”) podkreślające ich prognostyczne znaczenie. Odrębną grupę prac kardiologicznych zapoczątkowują doświadczalne badania nad elektrokardiogramami psa w warunkach fizjologicznych oraz patologicznych przy obecności płynu w worku osierdziowym.

Inne prace dotyczą badań nad hipotermią doświadczalną u psów wykonywanych z zespołem współpracowników Zakładu Chirurgii Doświadczalnej Instytutu Patomorfologii PAN. W tych zespołowych badaniach opracował Profesor dział zmian elektrodynamicznych u psów w stanie hipotermii oraz dział badań biochemicznych krwi, elektrolitów, białek osocza i ich frakcji oraz objętości krwi krążącej. Prace te zostały przyjęte do programu III Światowego Kongresu Kardiologii (Bruksela 1958). Profesor Bober opracował szereg działów w „Vademecum lekarza

praktyka", był współautorem „Terapii w recepturze” oraz autorem broszury CZA pt.: „Uboczne działanie antybiotyków”. W okresie pracy w I Klin. Chor. Wewn. AM w W-wie brał czynny udział w zespołowej pracy nad leczeniem balneologicznym choroby nadciśnieniowej a uzyskane wyniki przedstawił na Zjeździe Balneologicznym w Inowrocławiu (1954 r.).

Oryginalnym opracowaniem klinicznym jest również praca o zaburzeniach krążenia u pracowników kesonowych przedstawiona na Posiedzeniu Sekcji Kardiologicznej w Częstochowie w 1955 r. oraz praca pt.: „Zmiany ekg u chorych z cierpieniami naczyń obwodowych” wygłoszona na XIX Zjeździe Internistów Polskich. Pozostałe prace naukowe dotyczą prawie wszystkich działów medycyny, łącznie z historią medycyny.

Niezależnie od dużej liczby prac publikowanych w czasopismach lekarskich krajowych i zagranicznych prof. *Bober* wydał szereg książek m. in.: Elektrokardiografia praktyczna (4 wydania); Vademecum lekarza praktyka (3 wydania); Uboczne działanie antybiotyków (2 wydania); Graficzne metody badania układu krążenia (wydane również w jęz. rosyjskim); Leczenie chorób wewnętrznych — monografia wydana przez Zjedn. Przem. Farmaceutycznego Polfa.

Prof. *Bober* legitymuje się poza tym autorstwem dużej części haseł medycznych Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN oraz współautorstwem Słownika lekarskiego polsko-lacińskiego, który oddał do druku w 1970 r., krótko przed śmiercią.

Profesor posiadał również wybitny talent naukowo-sprawozdawczy popularyzując osiągnięcia medycyny wśród szerokich rzesz lekarzy co wyrażało się m. in. w postaci sprawozdań z posiedzeń zjazdów naukowych, szeregu tłumaczeń książek z języków obcych, notatek, recenzji i omówień ogłaszanych w całej naszej prasie medycznej.

Za swoje wybitne osiągnięcia i zasługi dla wojskowej i społecznej służby zdrowia płk prof. dr med. *Stanisław Bober* został odznaczony Krzyżem Komandorskim i Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, licznymi odznaczeniami oraz medalami bojowymi i honorowymi polskimi i radzieckimi, odznaką za „Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, odznaką honorową PCK i innymi.

Trudno jest dać wyraz ogromowi pracy i dorobku życiowego prof. *S. Bobera* które były funkcją jego wybitnych zdolności i szczególnego talentu organizacyjnego, niezwykle wytężonej pracy i wielkiego hartu ducha, którego nie załamała trawiąca go przez kilka ostatnich lat choroba układu krążenia.

W naszej pamięci Profesor pozostanie nie tylko jako człowiek nauki i czynu, ale również serdeczny i troskliwy opiekun chorych i cierpiących, wielki przyjaciel swoich współpracowników.

Dr med. *Zdzisław Tyszkiewicz*
Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych
2 Centralnego Szpitala Klinicznego WAM
Warszawa, ul. Koszykowa 78